

Ivan STANIČ

Motivi urbanistične zasnove Slovenj Gradca

1. Uvod

Pri urbanistični zasnovi gre za dolgoročno opredelitev ciljev prostorskega razvoja nekega urbanega naselja, posredno pa tudi za razvoj neposrednega vplivnega zaledja. Čeprav večino primestij slovenskih mestnih občin sestavljajo navidezno podeželska naselja, ta praviloma delujejo kot podaljški osrednjega urbanega naselja. Zato je pri razmišljanjih o razsežnostih nekega urbanističnega dokumenta nujno upoštevati in sočasno načrtovati tudi okolico. Glede na razmere v prostoru, ki so posledica dogodkov zadnjih desetletij, ter na spremembe v političnem in gospodarskem ustroju države, smo urbanistično zasnovo razumeli kot artikulirano in prostorsko umeščeno strateško ogrodje prihodnjih prostorskih izvajanj predvsem javnega interesa¹.

Nameni sprememb in dopolnitev prostorskih sestavin planskih aktov Mestne občine Slovenj Gradec oziroma usklajevanje veljavnih planov s strokovnimi spoznanji in odločitvami so bili novelacija urbanističnih zasnov za naselja Slovenj Gradec, Pameče, Troblje, Podgorje, Šmartno pri Slovenj Gradcu ter Tomaško in Turiško vas, nekaterih prostorskih izvedbenih aktov ter posameznih pobud občanov in organizacij za izvedbo novih dejavnosti². Usmeritve in odločitve v dotodaj veljavnih planskih dokumentih Mestne občine Slovenj Gradec v nekaterih sestavinah niso več ustrezale sedanjim družbenim razmeram in strokovnim spoznanjem, zato so bile v teh spremembah in dopolnitvah plana predlagane le tiste, ki so nujno potrebne za spremenjen prostorskih izvedbenih načrtov ter nadaljnji razvoj in urejanje prostora občine. Zlasti to ve-

lja za dejanja na centralnih poselitvenih območjih v mestni občini ter za izboljšave in dopolnitve v cestnem sistemu in komunalnem omrežju.

V začetnih fazah naloge so bile dokaj obsežnemu seznamu že opravljenih strokovnih podlag dodane še podrobneje obdelane raziskave z naslednjih področij: demografske analize³, turizem⁴, strategije razvoja in urbanistična zasnova⁵, podeželski prostor – razpršena gradnja⁶, Prostorski plan občine Slovenj Gradec – gozdovi⁷, urbanistično-planerska izhodišča izbora trase železnice skozi Mestno občino Slovenj Gradec⁸.

Po tem sorazmerno obsežnem raziskovalnem delu smo pripravili osnutek prostorskih sestavin planskih aktov, s standardno vsebino. Osnutek je bil prikazan na javni razgrnitvi (od 2. oktobra 1998 do 2. novembra 1998), v tem času pa so tudi potekale javne razprave po krajevnih skupnostih. V času javne razgrnitve je bila organizirana urbanistična delavnica z naslovom Prostorske možnosti za razvoj podjetništva in proizvodnih storitev v območjih naselij Slovenj Gradec, Pameče in Troblje. Plan je bil pred kratkim sprejet na seji mestnega sveta.

2. Razvoj dejavnosti v prostoru – motiv¹

Razvoj dejavnosti v Mestni občini Slovenj Gradec temelji na naslednjih dejstvih:

1. Izgradnji železniške povezave Dravograd-Celje, vmesne proge med kraki 10. evropskega železniškega koridorja, ki bo

Mestni načrt Slovenj Gradec Urbanistična zasnova

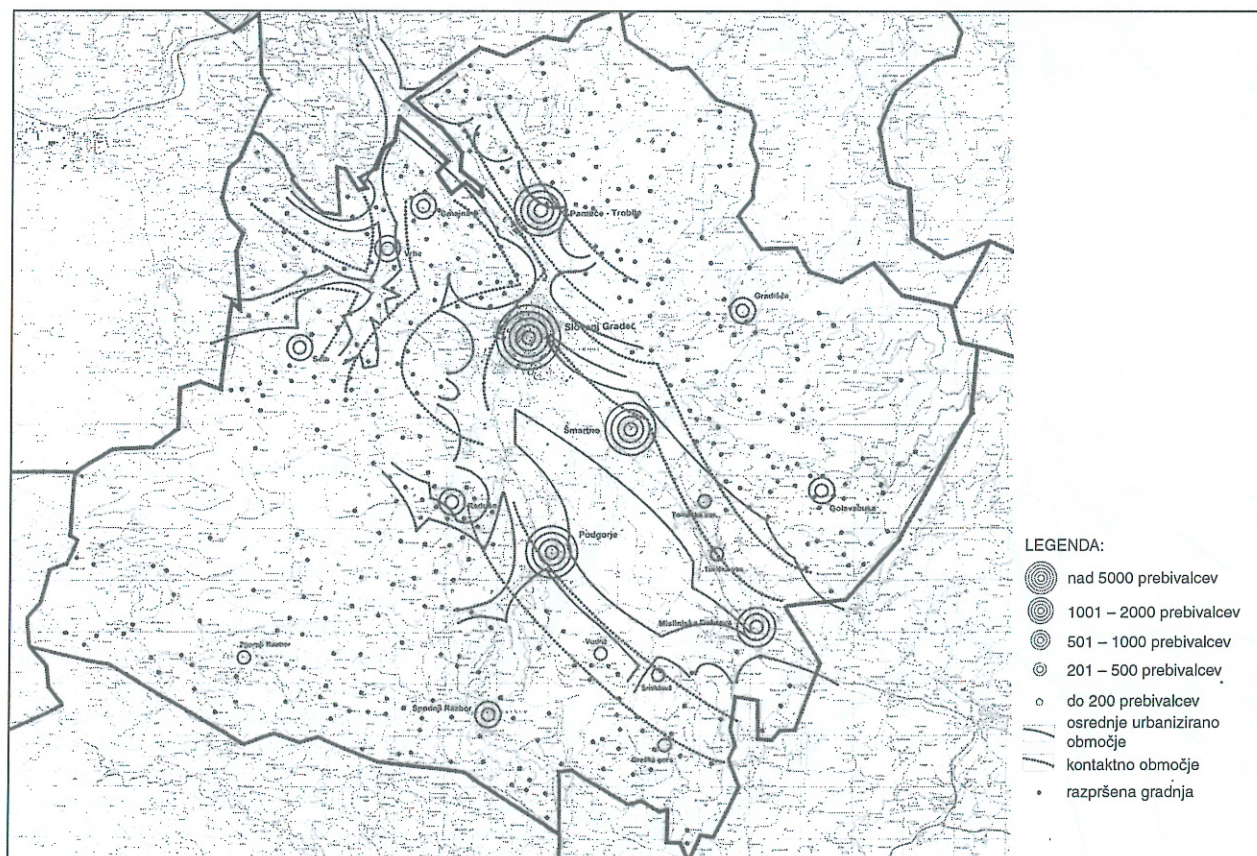
Namen sprememb in dopolnitev prostorskih sestavin planskih dokumentov Mestne občine Slovenj Gradec so, med ostalim, bile novelacije urbanističnih zasnov posameznih naselij. V prispevku so prikazani vodila in razlogi spreminjanja urbanističnih zasnov ter predstavitev zelene vsebine prostorskega planskega dokumenta prilagojenega sedanjim družbenim in gospodarskim razmeram.

Master plan Slovenj Gradec Town plan

The intention of the amendments and supplements to the spatial components of planning documents in the municipality of Slovenj Gradec are, amongst other, novelties to the master plans of particular settlements. The article presents motives and reasons for changing the master plan and the desired contents of a spatial document adapted to contemporary social and economic circumstances.

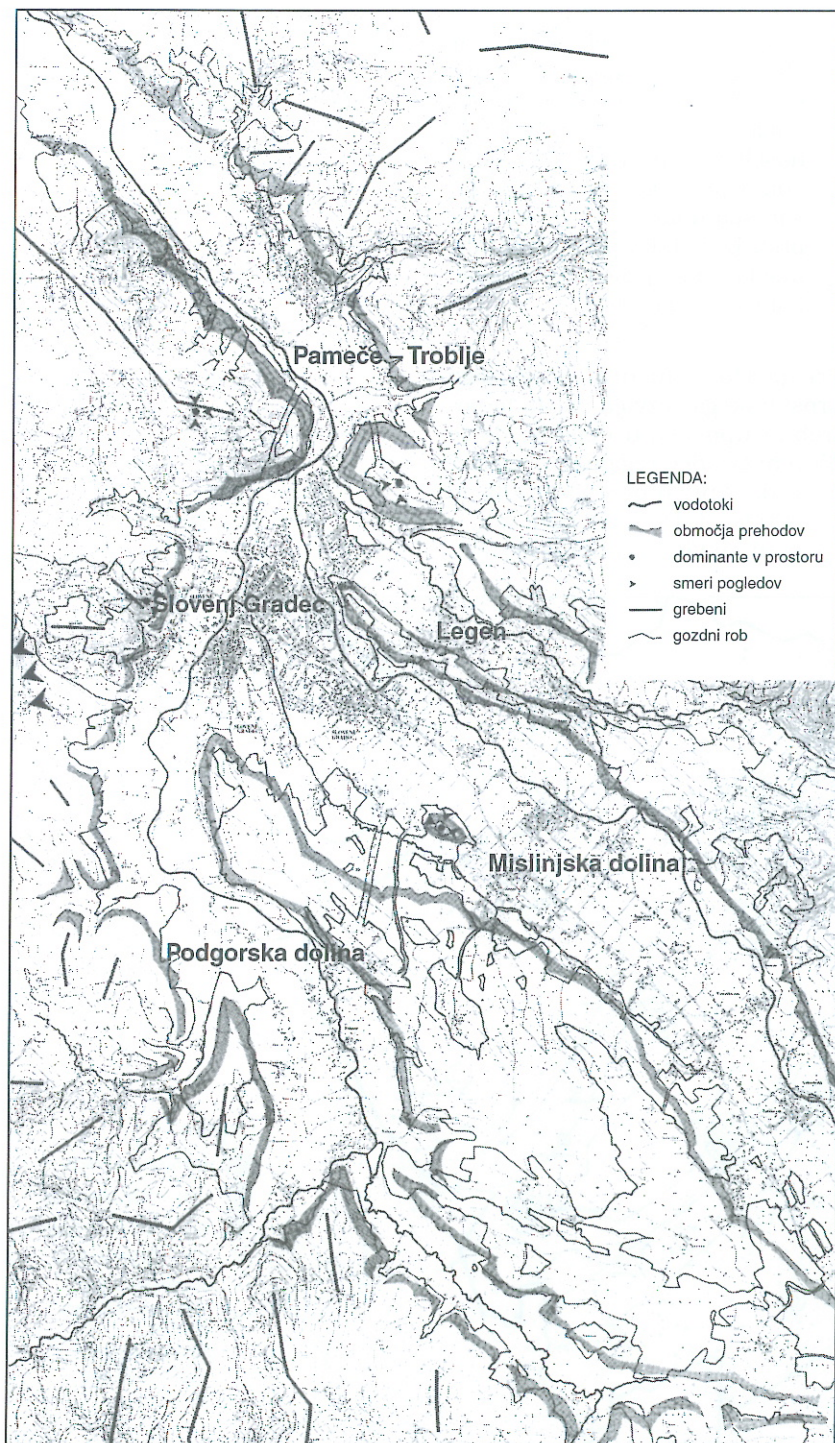
- sklenila mednarodni sistem prometnic najvišjega ranga v tem delu Evrope.
2. Relativnem upadu pomena industrije kot motorja razvoja. Temu navkljub in glede na razpoložljive potenciale delovne sile smo vseeno razmišljali o racionalizaciji razmestitev industrijskih površin v Slovenj Gradcu, še zlasti ker se s premetitvijo nekaterih industrijskih dejavnosti iz bližine mestnega središča lahko pridobi izredno kakovostne prostore za razvoj „mestnih“ dejavnosti.
 3. Porastu pomena znanja in tudi splošno terciarnih dejavnosti. Zaradi tega je v urbanistično zasnovano vključena pobuda za razvoj več centralnih (trgovinskih in poslovnih območij) in prostorov za storitvene dejavnosti (storitvena obrt, osebne storitve, mala podjetja, manjši obrati) ter zavarovanje prostora za izobraževalne dejavnosti z vso potrebno infrastrukturo.
 4. Težnji po varovanju in razvijanju kulturne identitete mest in regij, z zaslonbo v varovani dediščini, ki spremlja sodobne svetovne trende 'globalizacije'. Uspešno gospodarstvo, ki je vpeto v razvojno vizijo prostora, lahko na osnovi prepoznanih kakovosti prostora ustvari „novo“ identiteto oziroma okrepi obstoječo.
 5. Ves strnjeno poseljeni prostor občine razumemo kot nedeljivo entiteto in je zato urbanistična zasnova skupna vsem naseljem v mestni občini. To je območje, ki ga sestavljajo Mislinska dolina, Podgorska dolina, Legenska planota in območja naselij Slovenj Gradec, Pameče in Troblje.

Pri načrtovanju uravnoteženega prostorskega razvoja mesta je potrebno upoštevati dejstvo, da je Slovenj Gradec regionalno središče in da v njem prebiva približno 17.000 ljudi. Do leta 2020, kar je časovni okvir tega dokumenta,

Slika 1: Razvojne usmeritve naselbinskega sistema

število prebivalstva ne bo bistveno napredovalo še zlasti zato, ker je v preteklem obdobju sorazmerno veliko število mladih prebivalcev (21-40 let) zapustilo Slovenj Gradec. Vsekakor pa bo raslo število gospodinjstev v Slovenj Gradcu (predvsem zaradi staranja prebivalstva, spremenjenih družbenih navad ipd.).

Slika 2: Osrednje urbanizirano območje

1.1 Centralne dejavnosti (omejevanje lokacije – sanacije):

Največ centralnih dejavnosti (trgovine, poslovne dejavnosti, šolsko, zdravstvo, kultura, uprava, sociala) je in bo v osrednjem naselju. Ob kreitvi lokalnih središč tj. manjših naselij v mestni občini, bo tudi tam potrebno predvideti nove centralne površine, prilagojene velikosti teh naselij, tj. nekje so predvidena območja tovrstnih dejavnosti, drugje pa le programske dopolnitve v obstoječem stavbnem tkivu.

1.2 Proizvodne dejavnosti (premestitve, sanacije, rekonstrukcije, dopolnitve)

Zaradi neugodnih podnebnih pogojev je lokacije, namenjene proizvodnim dejavnostim z emisijskimi učinki, potrebno razmeščati na lokacijah, kjer ne bi bile ogrožene bivanjske kakovosti prebivalstva. Praviloma so to območja severno od osrednjega naselja in na ravnini pod naselji Pameče in Troblje (med glavno cesto in reko Mislinjo). Proizvodne dejavnosti, ki ne onesnažujejo s kemičnimi, trdnimi ali zvočnimi emisijami, je možno vmeščati tudi drugje, bližje stanovanjskim območjem. Proizvodne dejavnosti je treba razmeščati na obstoječih lokacijah oziroma pospeševati dejanja na posodabljanju proizvodnih tehnoloških procesov. Razlogov je več, predvsem pa gre za boljše pogoje dostopnosti in možne organizacije sistema javnega potniškega prometa (dnevni migranti).

1.3 Stanovanjska gradnja

Stanovanjska gradnja se bo izvajala na več načinov: individualna gradnja in vrstna gradnja v območjih nižjih gostot ter kolektivna, organizirana gradnja v območjih višjih gostot. Potrebe po stanovanjih bodo naraščale s spremenjenim številom gospodinjstev, ki je tudi posledica staranja prebivalstva. Tipi stanovanjske gradnje so: stanovanjske zaokrožitve z individualno in vrstno gradnjo (predvsem v pomanjkljivo urbaniziranih območjih),

stanovanja v območjih mešane rabe (v mestnih območjih), stanovanja višje gostote (organizirana kolektivna gradnja) in začasna stanovanja (naselja sekundarnih bivališč). Pri vseh oblikah stanovanjske gradnje je poudarek na lokacijah, ki jih je možno priključevati na kanalizacijski kolektorski sistem.

1.4 Šport in rekreacija

Površine, namenjene športu in rekreaciji, morajo biti razmeščene na lokacijah enostavne dostopnosti iz vseh stanovanjskih območij občine. Pri tem je potrebno ločevati športne in rekreacijske površine po namenu in obsegu ter naravi športne ali rekreacijske pango, npr. pasivna-aktivna rekreacija, omejena dostopnost – splošna dostopnost, vrhunski šport – šolski šport – ljubitelji ipd.

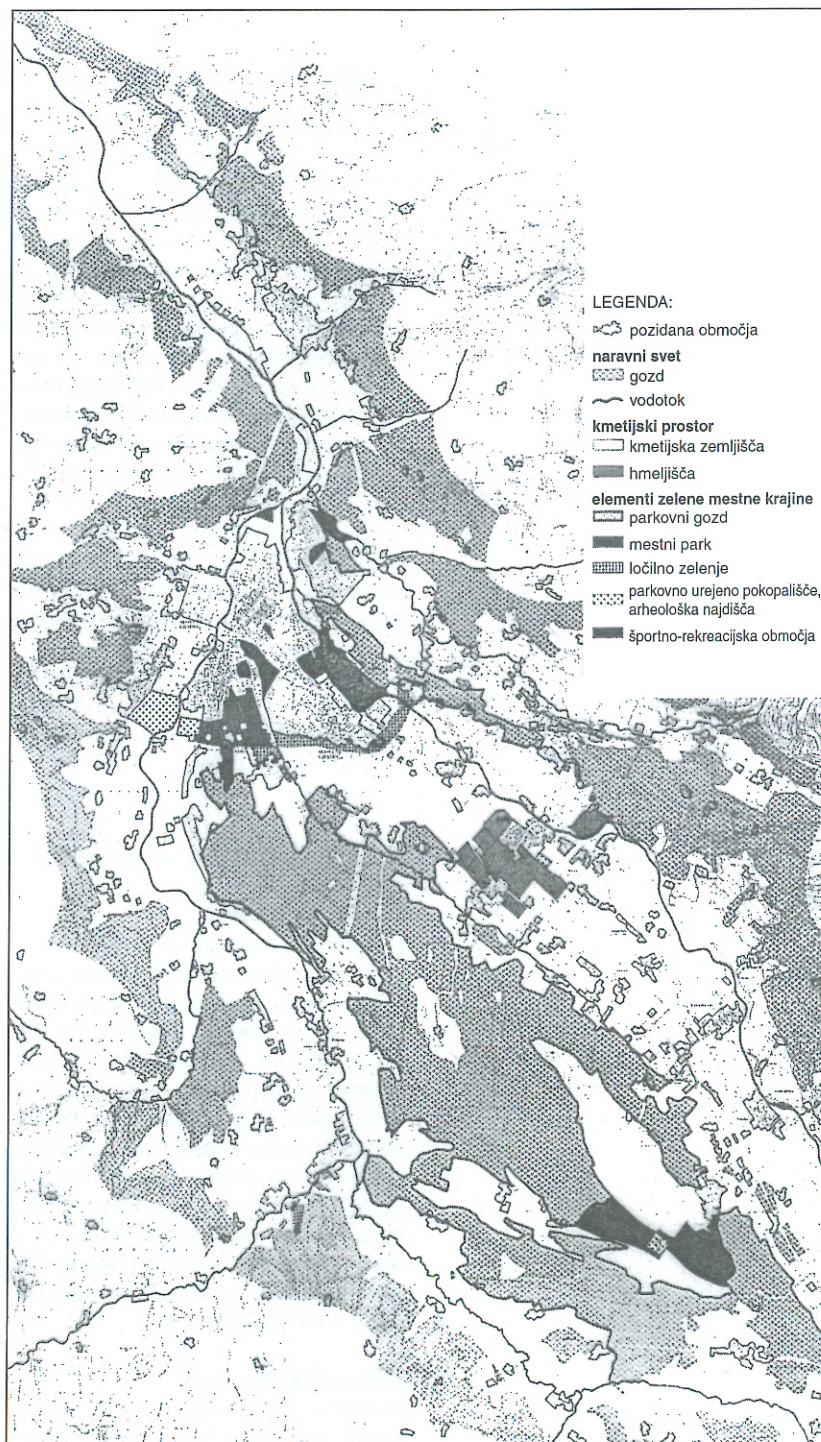
1.5 Turizem

Razvoj turizma je ena najbolj perspektivnih gospodarskih dejavnosti v svetovnem merilu. Turistična dejavnost je v občini Slovenj Gradec tradicionalna. Dejstva pa kažejo, da turizem v novjšem obdobju (predvsem zadnjih 7 let) v občini stagnira oziroma v nekaterih segmentih nazaduje. Razlogi so omejena ponudba, slaba prometna dostopnost, neustrezna promocija in pomanjkanje novih investicij.

Na osnovi detaljne inventarizacije turistične ponudbe lahko v občini izpostavimo 5 značilnih tipov lokacij (prve štiri so koncentrirane, zadnja je razpršena/ploskovna):

- mesto Slovenj Gradec, kjer je skoncentrirana večina namestitvenih in storitvenih obratov. Tu je večina kulturne ponudbe občine, tu so številni grajeni športni objekti. Tu se dogaja največ prireditev;
- druga naselja v dolini, kjer so nekateri manjši namestitveni in gostinski obrati ter nekateri drugi storitveni obrati in objekti za šport;
- gorski turistični center Kope, ki je le deloma v občini Slovenj Gradec, in smučišče na Rahtelu;

- športno letališče nad Turiško vasjo z določenimi namestitvenimi zmogljivostmi v kampu in bungalovih, gostiščih ter možnostmi za druge rekreacije (npr. jahanje, moto kros ipd.);
- hribovito zaledje, ki omogoča vso omenjeno rekreacijo v naravi. Tu so tudi številni objekti naravne in kulturne dediščine,

Slika 3: Navezava na zaledje naravne krajine

cilji izletniških tur. Po hribovju razložene vasi pa nudijo tudi nekaj prenočitvenih zmogljivosti in prehrabnih storitev (gostilne, turistične kmetije, planinski domovi, lovske kočje).

Turistična ponudba se neposredno navezuje na turistično ponudbo sosednjih občin, predvsem na zahodnem Pohorju in ob Uršlji gori.

3. Fiziološki minimum – motiv 2

Poudarki pri zagotavljanju kakovostnih bivalnih pogojev, kateri zadevajo predvsem javne investicije v infrastrukturo, so: oskrba s pitno vodo in zavarovanje vodnih zajetij; ravnanje z odpadnimi vodami iz gospodinjstev in industrije ter racionalizacija sistema odvajanja voda z izgradnjo centralnih kolektorjev in čistilne naprave; dopolnitve v plinovodnem omrežju; dopolnitev elektro-energetskega omrežja; nadaljnja izgradnja malih elektrarn (predvsem na reguliranih odsekih ravninskih vodotokov), pospešena izgradnja telekomunikacijskega omrežja in ravnanje s komunalnimi in industrijskimi odpadki. Večinoma gre za nadaljevanje in pospešeno izgradnjo že načrtovanih objektov in naprav.

4. Dostopnost – motiv 3

Cestni promet

Rešitve v cestnem sistemu obsegajo vse ravni cest, od magistralnih, regionalnih do lokalnih. Bistven poudarek na magistralni cesti je, da se reducira število zasebnih priključkov v ravninskem delu občine oziroma da se racionalizira raba ceste. Do izgradnje železnice bo cestni promet tisti, ki bo prevzemal vse obremenitve tovornega in osebnega prometa v občini in skozi občino. Posamezne gozdne ceste bodo prekategorizirane v turistične ceste.

Železniški promet

Možnost izgradnje proge je nakazana v državnem prostorskem planu (proga Dravograd-Celje z

oznako v preučevanju). Zaenkrat je le povzeta, ker tehnični parametri, narava tovora, količine ipd. še vedno niso znani. Različice poteka železnice so bile predstavljene v variantnih rešitvah, kakor tudi prva faza realizacije, tj. industrijski tir do Dravograda.

Kolesarski promet

Pri rekonstrukcijah cest in izgradnji novih cest so predvidene tudi kolesarske poti, kajti razmere za tovrstni promet so predvsem v ravninskem delu občine optimalne. Izgradnja kolesarskih poti in turističnih poti v slovenjgraškem zaledju bo naredila prostor še bolj zanimiv za razvoj specifičnih oblik turizma na podeželju. Glavne kolesarske poti bodo potekale ob glavnih cestah. V naselju Slovenj Gradec bo del obstoječih cest potrebno prilagoditi tudi kolesarskemu prometu.

Stacionarni promet

Parkirišča zasedajo precej površin, ki bi sicer lahko bile namenjene razvoju različnih dejavnosti ali le pešcem. Možne nove površine za stacionarni promet so: pod Glavnim trgom (sprostitve površine trga za druge dejavnosti); pri pokopališču (na nasprotnem bregu potoka Suhadolnice); pod Vorančevim trgom (sprostitve površine trga za druge dejavnosti); in pri vzhodnem vstopu. Del obveznosti pri zagotavljanju parkirnih mest bodo v prihodnje nosili posamezni investitorji.

Površine za pešce

Površine za pešce so deloma urbane, tj. mestne, tlakovane ipd., deloma pa potekajo skozi naravno krajino. Slednje so mišljene kot povezava strnjenih zazidanih območij z območji sorazmerno ohranjene narave v zaledju. Nekatere so tudi speljane ob vodotokih, npr. povezava novega vzhodnega vstopa s sotočjem Mislinje in Suhadolnice. Na vseh smereh večje intenzitete peš dostopnosti, npr. do srednješolskega središča na Štibuhu, do cerkva v vseh naseljih, športnorekreativskih površin idr., je potrebno zgraditi pločnike, tj. z ločitvijo površin zagotoviti pešcem varno gibanje. Podobno

velja na glavnih smereh dostopa do osrednjega naselja iz ostalih naselij v mestni občini. Širino pločnikov je treba dimenzionirati glede na terenske razmere. Javne površine za pešce morajo biti grajene tako, da sta dostop in raba omogočena tudi invalidom.

Letališče in letalski promet

Letališče je v vseh analizah prepoznano kot ena vodilnih gospodarskih točk v občini tako glede možnosti gospodarskega razvoja, kot tudi povsem fizičnih, logističnih potreb. Ob novi kategorizaciji letališča bo potrebno zagotoviti pogoje za delovanje v skladu z prometno-tehničnimi predpisi. Območje letališča ni le prometni objekt. Možnosti, ki jih ponuja za razvoj drugih dejavnosti, npr. turizma, storitev ipd., so izjemne.

Mestni trg

Mestni trg kot zgodovinsko središče mesta in žariščno točko osrednjega naselja je potrebno urediti kot dejansko zgodovinsko, identitetno in kulturno središče mesta. To tudi pomeni, da bodo na trgu vedno prisotne različne dejavnosti, tržne in manj tržne. V vsakem primeru za funkcioniranje te dejavnosti potrebujejo dober dostop, še zlasti če se trg prepozna kot središče dogajanj v mestu. Ob sedanjem režimu rabe in lastninskih razmerah se dejavnosti, ki bi lahko trgu dale življenje ne smejo seliti drugam. V središču mesta je torej treba zagotoviti dnevno frekventiranost (delovna mesta), popoldansko zasedenost (zabava, prosti čas) ter stalno prisotnost (stanovalci).

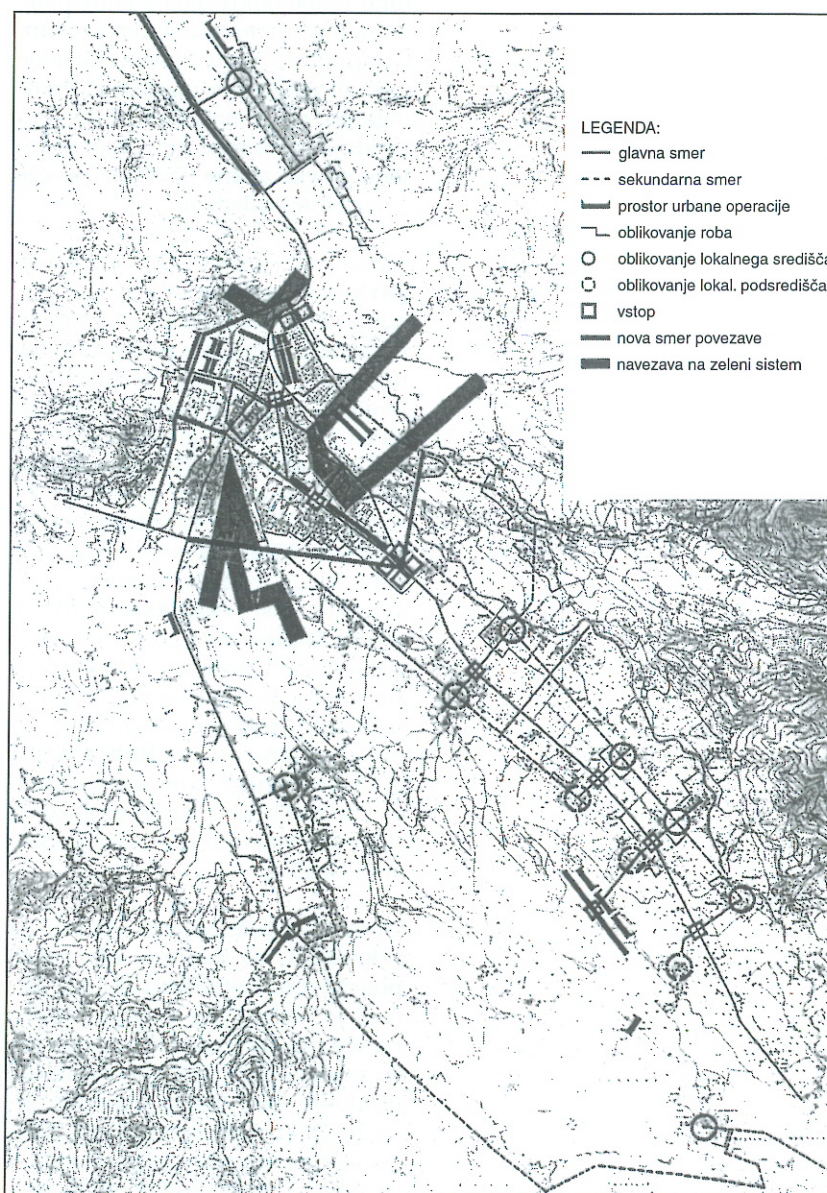
5. Dopustne omejevalne prostorske ureditve – motiv 4

5.1 Izboljšanje kakovosti bivanja

Začetim dejanjem sanacije kakovosti okolja, izkazanim s pomočjo tehničnih izboljšav (plinifikacija mesta), je potrebno slediti z urbanizacijskimi posegi. Še zlasti to velja za izgradnjo centralne čistil-

ne naprave in kanalizacijskih kolektorjev oziroma navezavo vseh gospodinjstev v dolinskem delu občine na ta sistem.

Razpršena poselitev na pobočjih Pohorja, Razborja in vzhodju Uršlje gore, če se ohrani v sedanjem obsegu, ni posebej hud okoljski problem. Toda v teh območjih je zaradi številnih zajetij pitne vode še zlasti pomembno preprečevati gradnjo oziroma vzpostavljanje dejavnosti z emisijskimi učinki. Prav tako je potrebno lokacije stanovanjske gradnje razmeščati v območja kar najmanjših emisijskih učinkov industrije in prometa.

Slika 4: Razvojni prostorski poudarki

Večina vodotokov v strnjeno zazidanih območjih poteka po reguliranih strugah zaradi poplavne nevarnosti. Določene dele obvodnih prostorov vodotokov pa bi bilo smiselno oplemenititi z rastlinjem, npr. del Mislinje ob vzhodnem vstopu ali sotočje Mislinje in Suhadolnice, oziroma jim ob novih hidrotehničnih posegih, tj. nadaljnjih regulacijah strug, deloma vrniti naravno podobo.

5.2 Javne zelene površine ter površine namenjene športu in rekreaciji

Čeprav so naselja v mestni občini tako rekoč obkrožena s sorazmerno neprizadetim naravnim svetom, v samem naselju Slovenj Gradec zelenih površin primanjkuje. Predlagamo, da se na izbranih točkah uredi javne zelene površine, poleg tega pa vse zelene površine poveže z naravnim zaledjem.

Zato smo predlagali: **ureditev parkov v naselju** ob sotočju Mislinje in Suhadolnice, v šolskem kompleksu (park s paviljoni), na lokaciji Colatio, kjer se uredi arheološki park, in parka med šolskim centrom in gozdom Dobrava; **zasaditev ločilnega zelenja** med stanovanjsko zazidavo in južno obvoznico; **ureditev vodne poti ob Mislinji** od sotočja do vzhodnega vstopa in naprej do Turiške vasi; **razglasitev (dela) gozda Dobrava** za gozd posebnega pomena oziroma gozd Dobrava razumeti kot parkovni gozd z urejenimi rekreacijskimi programi in zavarovati del **Rahtela** kot gozd posebnega pomena oziroma ga razumeti kot parkovni gozd in naravni, vizualni rob naselja Slovenj Gradec

Območja, namenjena športu in rekreaciji, so locirana ob večjih poselitvenih strukturah, pri čemer za razmetitve veljajo podobna merila, kot za druge gradnje, tj. zahtevnejši posegi so v območjih dobre komunalne opremljenosti in prometne dostopnosti. Največja športnorekreacijska cona v naselju Slovenj Gradec je ob magistralni cesti, tj. od vpadnice

(Ronkova cesta) do industrijskega območja, manjše rekreacijske površine pa so predvidene v Šmartnem, Podgorju in na Legnu, na razdaljah hitre dostopnosti do osrednjih območij poselitve. Večja cona je tudi predvidena ob letališču.

5.3 Varovanje in raba območij in objektov zavarovane dediščine

V smislu zavarovanja zgodovinskega in kulturnega okvira naselja Slovenj Gradec ter omogočanja razvoja oziroma revitalizacije območja zgodovinskega mesta Slovenj Gradec pa rešitve predvsem zadevajo prometno ureditev in dostopnost, lociranje parkirnih kapacitet in ureditve vstopov. Vrednote, ki jih je potrebno skrbno varovati pred degradacijo ter zanj opredeliti ustrezne razvojne mehanizme so: **naravni park Pohorje, krajinski park Plešivec, zgodovinsko središče mesta**. Poseben problem in hkrati vrednoto predstavljajo „celki“ v hribovitem zaledju. Le-ti nikakor ne smejo postati ogroditelj prihodnje urbanizacije, temveč jih je potrebno zavarovati kot krajinsko in kulturno dediščino, pri tem pa jim omogočiti sodobno bivanje in druge času primerne kakovosti. Širitve (pa tudi propad) celkov bi morali praviloma preprečevati oziroma njihov razvoj usmerjati od primera do primera.

5.4 Varstvo okolja in ekološki problemi

Večji del površine mestne občine je tako ali drugače zavarovan. Govorimo o obsežnih površinah gozdov, zajetjih pitne vode, območjih zavarovane kulturne krajine (zlasti na obronkih Pohorja, Razborja in ob vznožju Plešivca). Poleg tega se mestni prostor v vseh svojih dimenzijah neposredno srečuje z območji še vedno pretežno neokrnjene narave.

Problematični so posamezni sklopi in posamezna dejanja (tudi v novi urbanistični zasnovi), zato bo

treba pri nadaljnjem načrtovanju še posebno pozornost nameniti:

- novim cestnim povezavam, ki bodo povzročile določene zarez v prostoru, še zlasti to velja za južno obvoznico, ki bo prekinila neposreden stik mesta z gozdovi Dobrave;
- industrijskemu območju pri Pamečah in Trobljah, ki bo prekinilo vizualen stik z reko Mislinjo in preprečilo naraven stik med gozdovi v zaledju z gozdovi na Rahtelu in naprej;
- obvodnemu prostoru večinoma reguliranih vodotokov zaradi poplavne nevarnosti, zlasti na večjih vodotokih je obvodni prostor tako rekoč neeksistenten in ga bo potrebno v prihodnosti ponovno vzpostaviti.

Po drugi strani bo racionalizacija urbanizacijskih procesov, tj. strnjevanje in konsolidacija grajene strukture na nekaj izbranih območjih (predvsem okoli obstoječih naselij s funkcijskimi in stavbnimi dopolnitvami) urbanizacijo usmerjala tja, kjer bo obvladljiva. V gozdni prostor, na sklenjena območja kmetijskih površin ali razpršeno po vsem področju vsekakor ne.

Dodaten motiv za racionalizacijo stavbnih površin je načrtovana izgradnja centralne čistilne naprave in zbirnih kolektorjev skozi vsa območja poselitve (Mislinjska dolina, Podgorska dolina, Pameška dolina in planota Légen).

5.5 Omogočanje dejavnosti kmetijstva in gozdarstva

Kmetijska zemljišča, ki so pomembna za dolgoročen razvoj in v skladu s predpisi o kmetijskih zemljiščih temelj proizvodnje hrane, je treba varovati pred nesmotrnimi in neutemeljenimi posegi. Nove posege na kmetijske površine bo treba skrbno preverjati zlasti tam, kjer se bodo zaokroževala naselja.

Površina gozdov v občini je 10.666 ha, od tega je 18 % državnih in 82 % zasebnih, gozdnatost mestne občine je 62 %. Gozdovi pomembno oblikujejo življenjski prostor

in so pomemben vir dohodka številnih lastnikov gozdov ter zaposlenih v gozdarstvu in lesni industriji. Gozdna krajina, poseljenost podeželja in les so pogoj za številne dejavnosti, ki so pomembne za razvoj občine. Zato je v največji možni meri treba omejiti posege v gozdni prostor z nadaljnjo urbanizacijo, še zlasti to velja za gozdni rob. Osnovni cilji na področju gozdarstva so krepitev produktivne sposobnosti gozdnih zemljišč in sestojev, ohranjanje in krepitev osnovnih funkcij gozdov in predvsem zavarovanje redkih ali kakovostnih gozdnih sestojev pred nadaljnjo urbanizacijo

6. Izgrajevanje mesta – motiv 5

6.1 Prenova, rehabilitacija in rekonstrukcija

S prenovo, rekonstrukcijo in rehabilitacijo so mišljena dejanja za izboljšanje sedanjih bivanjskih, prometnih in drugih kvalitet v mestu. Tu gre za spremembe dejavnosti, prenovo dotrajanih objektov, preselitve določenih dejavnosti ipd. V skladu z načeli trajnostnega razvoja mest (Agenda 21, Habitat) so to dejanja znotraj mesta, na lokacijah obstoječe stavbne zasedenosti. Poudarek je na optimizaciji izrabe mestnega prostora (stavbnih zemljišč) z dejavnostmi, ki ustrezajo lokaciji v mestnem prostoru in ki lahko dosegaajo ceno zemljišča. Predlogi za prenovo se nanašajo predvsem na območja opuščenih industrijskih obratov in neustrezno zasedenih površin v ožjem središču mesta.

6.2 Zaokroževanje

Smisel zaokroževanja lokalnih središč je v povezovanju in racionalizaciji graditev iz polpreteklega obdobja. Dodaten motiv za zgoščevanje je načrtovana izgradnja zbirnih kanalizacijskih kolektorjev oziroma racionalizacija stroškov izgradnje le-teh. Zaokroževanje stavbnih površin izvira iz želje po strnjevanju zazidanih območij,

oblikovanju razvidnih lokalnih središč, vzpostavitvi robov med različnimi rabami prostora in varovanju naravnega okolja pred razpršeno poselitvijo. Območja zaokroževanja so zastopana skoraj v vseh naseljih v mestni občini.

6.3 Posegi na novih površinah

Ne glede na težnjo po varovanju nepozidanih površin so posegi na nove površine nujni. Še zlasti to velja za industrijska območja, storitvena območja in območja stanovanjskih dejavnosti višje gostote. Slednja bodo postala pomembna v najkrajšem času, čeprav sedaj mehanizmov racionalne realizacije še ni oziroma se jih gradi v zelo zmanjšanem obsegu. Pri navedenih dejavnostih gre za javno usmerjene iniciative, ker gre za obsežnejša območja, ki jih ni mogoče racionalno prepuščati tržnim ali naključnim iniciativam, temveč je predhodno treba zavarovati javni interes in/ali opredeliti razmerja v javno-zasebnih partnerstvih. Pri večini predlaganih posegov gre za območja proizvodnje, storitveno-trgovinska območja in stanovanjske cone strnjene gradnje.

6.4 Ohranitev obstoječih pozidanih površin

Obstoječe pozidane površine se ohranijo v celoti. Dejavnostne spremembe in preselitve posameznih dejavnosti lahko pomenijo za nekatere izgubo kakovosti, zato mora biti obseg predlaganih dejavnosti tak, da bo ohranjen tako lokalni kakor tudi regionalni pomen mesta. Dejavnosti na novih površinah ne pomenijo izgube določenih dejavnosti na sedanjih lokacijah, prav nasprotno, dejavnostni ustroj naselja bo komplektiran, tj. dopolnjen s sedaj manjkajočimi ali ne dovolj razvitimi dejavnostmi.

6.5 Krepitev sedanje identitete in iskanje nove

Ohranjanje mestne oblike je možno tudi z novimi razmestitvami in

novimi posegi. Če je zgodovinsko mesto prepoznano kot vrednota, ki je pod najstrožjim varstvenim režimom, je treba prostor za nove dejavnosti, ki jih mesto potrebuje za svoj razvoj, iskati drugje. Ponovno poudarjamo, da pozidane strukture v občini morajo biti razumljene kot nedeljiva celota, čeprav so fizično ločene oziroma prekinjene z območji kmetijskih ali drugih površin. Povezave je možno doseči s strnjevanjem gradene strukture, novimi povezavami in smiselnimi razmestitvami dejavnosti.

7. Zaključek

Prostor Mestne občine Slovenj Gradec in z njim funkcionalno povezanih naselij je obravnavan celovito – ne ločeno na osrednje naselje in „podeželje“. Enotni pristop ter sočasnost obravnave ob vključevanju čim več razvojnih dejavnikov ter drugih interesnih skupin lahko prispeva tudi k trajnosti razvoja z gospodarskega, socialnega, kulturnega in prostorskega vidika; vendar (in vsekakor) le ob spremljanju in vrednotenju rezultatov ter pravočasnem odzivanju na spremembe v notranjem in zunanem okolju ter z usklajevanjem razvoja območja z okoljskimi potenciali in/ali omejitvami. Tu so tudi skriti vsi motivi.

Ivan Stanič, univ. dipl. inž. arh., Urbanistični inštitut RS

Opombe

- 1 Razvojni načrt občine za mandatno obdobje 1995 do 1998 – Osnutek, Mestna občina Slovenj Gradec, april 1995.
- 2 Koordinator projekta Spremembe in dopolnitve prostorskih sestavin srednjeročnega družbenega plana Mestne občine Slovenj Gradec ob novelaciji urbanističnih zasnov naselij Slovenj Gradec, Šmartno pri Slovenj Gradcu, Pameče, Podgorje, Troblje, Tomaška in Turiška vas je bil Ivan Stanič, soavtorja pa Edi Koraca, Arh-deko d.o.o., Slovenj Gradec, in mag. Mitja Pavliha; avtorji poglavij so bili: Marija Majda Dekleva in Aleksander Jakoš, mag. Vladi-

mir Stefanović (Urbanistični inštitut RS) ter Branko Gradišnik, Mika Medved, Samo Vončina in Karl Zagorc (Zavod za gozdove). Končne kartografske obdelave je izvedel Boštjan Cotič. Koordinator naročnika je bil Jože Fras.

- 3 Aleksander Jakoš, univ. dipl. geogr.: Prebivalstvo delovna mesta in gospodinjstva, 1997.
- 4 Marija Majda Dekleva, univ. dipl. geogr.: Turizem kot sestavina sprememb in dopolnitev prostorskih sestavin dolgoročnega plana Mestne občine Slovenj Gradec, 1997.
- 5 Mag. Vladimir Stefanović, univ. dipl. oec.: Strategija razvoja mesta in urbanistična zasnova.
- 6 Mag. Mitja Pavliha, univ. dipl. inž. arh.: Slovenj gradec: Podeželski prostor – razpršena gradnja.
- 7 Branko Gradišnik, univ. dipl. inž. gozd., Mika Medved, univ. dipl. inž. gozd., Samo Vončina, inž. gozd., Karl Zagorc, univ. dipl. inž. gozd.: Prostorski plan občine Slovenj Gradec – gozdovi, Zavod za gozdove Slovenije, Območna enota Slovenj Gradec.
- 8 Ivan Stanič: Urbanistično-planerska izhodišča izbora trase železnice skozi Mestno občino Slovenj Gradec.

Viri

Drozg, V.: Morfologija vaških naselij v Sloveniji, Inštitut za geografijo Univerze, Ljubljana 1992.

Fister, P.: Arhitekturne krajine in regije Slovenije, Ministrstvo za okolje in prostor RS, Zavod RS za prostorsko planiranje, Ljubljana 1993.

Košan, M.: Naravna in kulturna dediščina Mislinjske doline, monografija: Slovenj Gradec in Mislinjska dolina, IS skupšine občine Slovenj Gradec, Slovenj Gradec, 1992.

Razvojni načrt občine za mandatno obdobje 1995 do 1998 – Osnutek, Mestna občina Slovenj Gradec, april 1995.

Spremembe in dopolnitve prostorskih sestavin srednjeročnega družbenega plana

Mestne občine Slovenj Gradec ob novelaciji urbanističnih zasnov naselij Slovenj Gradec, Šmartno pri Slovenj Gradcu, Pameče, Podgorje, Troblje, Tomaška in Turiška vas, Uradni list RS, št. 93/99, z dne .

Turičnik, T.: Občina Slovenj Gradec Danes, monografija: Slovenj Gradec in Mislinjska dolina, IS skupšine občine Slovenj Gradec, Slovenj Gradec, 1992.